

Prioriteiten Platform Hattinga Verschure 2024

Platform Hattinga Verschure heeft zijn oor te luisteren gelegd bij mantelzorgers en mantelzorgondersteuners om de juiste prioriteiten te kunnen stellen in een tijd waarin de zorg kraakt in zijn voegen en de rol van mantelzorgers steeds groter wordt. Hier doen we verslag van onze gesprekken en trekken we conclusies over de invulling van onze activiteiten in 2024.

1. Over het platform

Platform Hattinga Verschure is een door de provincie Groningen gesubsidieerde organisatie die tot taak heeft het behartigen van de collectieve belangen van mantelzorgers in de provincie Groningen. In de afgelopen jaren heeft het platform daar onder andere invulling aan gegeven door:

- het organiseren van bijeenkomsten voor mantelzorgers en zorgprofessionals;
- het ontwikkelen en verspreiden van een mantelzorgpas: een kaart die aangeeft voor wie men zorgt zodat die zorg voortgezet kan worden als de mantelzorger iets overkomt;
- het opstellen en onder de aandacht van bestuurders brengen van een mantelzorgmanifest.

Platform Hattinga Verschure is een kleine vrijwilligersorganisatie die professioneel ondersteund wordt door medewerkers van Zorgbelang Groningen.

2. Deze notitie

Om adequaat invulling te kunnen geven aan zijn taak, is het platform in 2023 met mantelzorgers en mantelzorgondersteuners in gesprek gegaan over wat hen bezighoudt, waar ze mogelijk verbeteringen zien en wat ze verwachten van het platform. Dat is gedaan door het verspreiden van wenskaarten onder mantelzorgers en andere belangstellenden, én door te gaan praten met medewerkers van de steunpunten mantelzorg van de Groningse gemeenten.

Deze notitie is gemaakt op basis van de ingevulde wenskaarten, de gesprekken met de afzonderlijke steunpunten en het gesprek op een bijeenkomst in december waar medewerkers van vrijwel alle steunpunten aanwezig waren. We beschrijven wat we hebben opgehaald, geven aan wat we daar als platform zelf mee gaan doen en formuleren aanbevelingen voor de bestuurlijk verantwoordelijken.

3. Wenskaarten

De wenskaarten zijn verspreid op de conferentie die het platform op 30 maart 2023 organiseerde. Op de kaarten stond de vraag 'Waar word je als mantelzorger gelukkig van?' en de af te maken zin 'Ik heb nog een goed idee. Mijn tip is...'.
'

28 ingevulde wenskaarten zijn teruggestuurd. Onder de wensen en tips zaten noodkreten en verzoeken om waardering, voorstellen om regelgeving aan te passen en adviezen voor de steunpunten en het platform.

4. Steunpunten

De gemeenten hebben als uitvoerder van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) een regiefunctie waar het gaat om de ondersteuning van mantelzorgers. Alle Groningse gemeenten hebben daarvoor een 'steunpunt mantelzorg' opgericht waar beroepskrachten, al dan niet geholpen door vrijwilligers, de mantelzorgondersteuning coördineren.

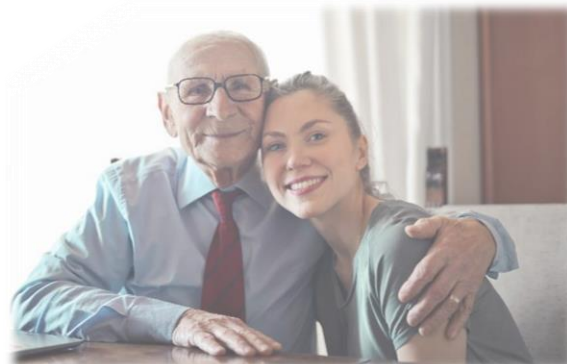
In onze ronde hebben we medewerkers gesproken van de steunpunten van Groningen, Midden-Groningen, Westerkwartier, Het Hogeland, Veendam, Oldambt, Eemsdelta en Westerwolde. Met Pekela was eerder al een gesprek geweest. De gesprekken zijn steeds gevoerd door twee bestuursleden van het platform. We werkten niet met een afvinklijst van gesloten vragen, maar wilden in een echt gesprek een goed beeld krijgen van de ondersteuning die de gemeente biedt, zaken waar de steunpunten trots op zijn, de knelpunten die ze ervaren en de wensen die ze hebben.

In onze gesprekken merkten we een grote betrokkenheid bij de mantelzorgers, veel enthousiasme om de ondersteuning zo goed mogelijk te regelen en grote capaciteiten als netwerker. Ook werd duidelijk dat er aanzienlijke verschillen zijn in de werkwijze en in de capaciteit die voor de ondersteuning van de mantelzorgers beschikbaar is. Uniform is wel dat geen enkele gemeente de mantelzorgondersteuners zelf in dienst heeft. In Groningen is de uitvoering uitbesteed aan Humanitas, een vrijwilligersorganisatie die ook beroepskrachten in dienst heeft, in de andere gemeenten aan een welzijnsorganisatie.

Algemeen is het besef dat de druk op mantelzorgers toeneemt en de constatering dat mensen vaak terughoudend zijn om hulp te vragen en te accepteren. Mantelzorgers trekken pas aan de bel als het water tot voorbij de lippen staat.

Opvallende zaken in de gesprekken

- Midden-Groningen heeft onlangs de beweging gemaakt om de mantelzorgondersteuners een werkplek in de sociale teams te geven terwijl Groningen enkele jaren geleden juist de omgekeerde beweging maakte en de ondersteuners uit de WIJ-teams gehaald heeft.
- In Veendam hebben alle werkers in de teams de taak om mantelzorgers te ondersteunen. Volgens de coördinator loopt dat goed, mede doordat de teamleden de bevoegdheid hebben om, zonder verdere beoordeling door gemeenteambtenaren, Wmo-voorzieningen als dagbesteding in te zetten. Positief was ook de druk bezochte informatiebijeenkomst met huishoudelijk medewerkers van de thuiszorg.
- Midden-Groningen heeft goede ervaringen met 'Welzijn op recept'. Welzijnscoaches die in dienst zijn van een welzijnsorganisatie ondersteunen bij bijna alle huisartsenpraktijken inwoners die 'niet lekker in hun vel zitten'.
- In Oldambt is het pionieren. De coördinator heeft de taak van haar voorganger overgenomen zonder dat goede overdracht mogelijk was en weinig uren beschikbaar. Opvallend hier is dat de uitvoering van het mantelzorgcompliment bij de gemeente ligt en niet bij het steunpunt.
- Westerkwartier steekt veel energie in het opzetten en uitbreiden van een netwerk mantelzorg. Alle 80-plussers worden hier thuis bezocht.
- Westerwolde heeft met een vragenlijst de behoeften aan respijtzorg gepeild.
- Het steunpunt in Groningen heeft een denktank opgericht die zich gaat bezighouden met wat in de toekomst nodig is voor de mantelzorgers. Ook is er, als burgerinitiatief, een adviesgroep mantelzorg van zo'n 9 mensen met ervaringsdeskundigheid, waarbij ook de beleidsmedewerker van de gemeente aanhaakt.
- Eemsdelta heeft goede ervaringen met lotgenotengroepen, zowel algemene als groepen voor aparte categorieën: MS-Partnergroep, CVA Lotgenoten, ex-mantelzorgers. Hier merken ze de extra problemen door de grote versterkingsoperatie vanwege de aardbevingen. Die levert extra stress op en gedwongen verhuizingen met alles wat daarbij komt.

Enkele verschillen tussen de gemeenten

Beschikbare uren betaalde medewerkers

- Groningen: 7 beroepskrachten waarvan er twee 32 uur werken en de rest 24 of 28 uur per week, plus 2 uur administratieve ondersteuning
- Het Hogeland: 20 uur per week
- Midden-Groningen 56 uur per week
- Veendam: 16 uur coördinatie, verder verdeeld over medewerkers basisteams
- Westerkwartier: 24 uur mantelzorgcoördinatie, plus inzet vanuit de 4 sociale teams: geschat op 32 uur
- Westerwolde: 24-28 uur
- Oldambt: 20 uur
- Eemsdelta: 40,5 uur

Mantelzorgcompliment

Tot 2015 was er een landelijk mantelzorgcompliment. Erkende mantelzorgers konden rekenen op een bedrag van 200 euro per jaar betaald door het Rijk. Vanaf 2015 is het een taak van de gemeenten om op één of andere manier een blijk van waardering te geven aan mantelzorgers. Ook daarin zijn duidelijke verschillen:

- Groningen: Mantelzorgwaarderingsskaart met diverse coupons en geschatte waarde van 65 euro, plus een feestavond en feestelijke ontmoetingsmomenten in wijk of dorp rond de Dag van de Mantelzorg;
- Het Hogeland: VVV-bon van 50 euro plus een feestelijk programma met theateroptreden en warm buffet;
- Midden-Groningen: VVV-bon van 25 euro plus in de Week van de Mantelzorg een aantal activiteiten waar mantelzorgers zich voor in kunnen schrijven: theater, high tea of wandeling met lunch;
- Westerkwartier: VVV-bon van 50 euro plus activiteiten rond de Dag van de Mantelzorg en een jaarlijkse FUNdag voor jonge mantelzorgers;
- Veendam: geen compliment, wel bijeenkomsten en activiteiten op de Dag van de Mantelzorg;
- Westerwolde: cadeaubonnen voor 100 euro plus een ophaalmoment met koffiemogelijkheid en meerdere activiteiten zoals schilderworkshop, verwenmiddag en gezellige muziekevond;
- Oldambt: cadeaubon van 25 euro;
- Eemsdelta: VVV-bon van 35 euro plus een verwendag.

Gekende mantelzorgers

Om mantelzorgers te kunnen voorzien van nuttige informatie, is het van belang dat de steunpunten ze kennen. Landelijk wordt geschat dat 35 procent van de mensen van zestien jaar of ouder mantelzorg verleent. Ongeveer 16 procent helpt langdurig en intensief. De mate waarin mantelzorgers bekend zijn bij steunpunten in de Groningse gemeenten is een stuk lager en verschilt per gemeente:

- Groningen 2900 (1,2 procent van de totale bevolking)
- Het Hogeland 1145 (2,4 procent)
- Midden-Groningen 1001 (1,6 procent)
- Westerkwartier: 916 plus 84 oud mantelzorgers (1,4 procent)
- Veendam: 130 (0,5 procent)
- Westerwolde: 1300 (4,9 procent)
- Oldambt: 180 (0,5 procent)
- Eemsdelta: 655 (1,5 procent)

Contacten vanuit de steunpunten met de bekende mantelzorgers

- Groningen: 6-wekelijkse nieuwsbrief digitaal. 3 x per jaar een papieren versie naar 350 mantelzorgers zonder mailadres inclusief 2 x per jaar een activiteitenplanning. En maandelijks een digitaal bericht met alle agenda-items die staan gepland in de volgende 1,5 maand. Ook krijgen mensen uit een bepaalde wijk of gebied nog apart bericht over wijkgerichte mantelzorgactiviteiten.

- Het Hogeland: in 2023 2 x schriftelijk. Jonge mantelzorgers via app-berichten en Facebook over zomerkampdagen en andere activiteiten.
- Midden-Groningen: volwassen mantelzorgers krijgen 6 x per jaar een nieuwsbrief plus digitaal uitnodigingen voor activiteiten. Jonge mantelzorgers krijgen ongeveer 2 x per jaar een uitnodiging voor een activiteit.
- Westerkwartier: mantelzorgers krijgen aan het begin van het jaar de jaarplanning mantelzorg per post of mail. Daarnaast een uitnodiging per activiteit en een mail als er belangrijke zaken spelen rondom mantelzorg, zoals de zorgverzekering of regelkolder.
- Westerwolde: minstens 3 x per jaar een nieuwsbrief, digitaal of met de post, plus brief over mantelzorgcompliment.
- Eemsdelta: alleen per mail, wel vaak. Met nieuwtjes, informatie, uitnodigingen.

Wensen, ideeën

Door de medewerkers van de steunpunten is een aantal zaken genoemd die ze graag zouden zien en waarbij het platform mogelijk een rol kan spelen:

- aandacht voor de vraag hoe je het gesprek over het levenseinde goed aangaat;
- aandacht vragen bij de gemeenten voor de kosten die mantelzorgers moeten maken en pleiten voor oplossingen hiervoor: bijvoorbeeld reiskosten en (in Groningen) parkeerkosten;
- afspraken maken over welke gemeente het mantelzorgcompliment geeft als de mantelzorger in een andere gemeente woont dan de zorgontvanger;
- relevante informatie verspreiden onder de medewerkers;
- regelen van deelname vanuit Groningen aan het landelijke correspondentenoverleg MantelzorgNL, met terugkoppeling van wat besproken is aan alle steunpunten;
- vaker bijeenkomsten met medewerkers steunpunten organiseren, voor uitwisselen ervaringen;
- een provinciale Whatsapp-groep opzetten voor medewerkers steunpunten en mensen van het platform;
- zorgen dat PHV meer betrokken is bij beleidszaken die mantelzorgers aangaan om hun belangen te behartigen;
- ervoor ijveren dat bijvoorbeeld de landelijke Mantelzorgtest ingezet wordt door gemeenten;
- meer aan de weg timmeren, reuring maken om aandacht te krijgen voor de belangen van mantelzorgers. Concreet wordt hierbij genoemd:
 - de gemeente Groningen probeert lokaal met samenwerkingspartners het belang van mantelzorgers op de kaart te zetten. Kan ook regionaal aangepakt worden;
 - gemeentes bewust maken dat mantelzorgondersteuning niet beperkt moet worden tot het sociaal domein: mantelzorgondersteuning is domein overstijgend. Het gaat ook over wonen, werken enz.
 - mantelzorgers bewuster maken dat ze mantelzorger zijn;
 - mantelzorgers en anderen bewuster maken dat ze hulp mogen vragen en hoe ze hulp kunnen aanbieden. Er is veel vraag- en daadverlegenheid;
 - mensen erop voorbereiden dat bijna iedereen vroeg of laat mantelzorger wordt.

Gespreksonderwerpen

Thema's die genoemd zijn als onderwerp voor de bijeenkomsten met de steunpuntenmedewerkers:

- Regeldruk
- Mantelzorg en werk
- Mantelzorgers in palliatieve fase
- Jonge mantelzorgers
- GGz-mantelzorgers
- Nazorg
- Doorbreken van vraagverlegenheid
- Scholing mantelzorgers

5. Onze prioriteiten

Platform Hattinga Verschure is een kleine vrijwilligersorganisatie. Dat betekent dat we niet met alles wat genoemd is aan de slag kunnen gaan, hoe zinvol de ideeën ook zijn. Voor het jaar 2024 leggen we onze prioriteit bij de volgende zaken:

- WhatsApp-groep maken voor de steunpuntenmedewerkers;
- 2 x per jaar een bijeenkomst voor de steunpuntenmedewerkers organiseren: informatief, rond een thema en met ruime mogelijkheden voor informeel onderling contact;
- bewaken dat Groningen vertegenwoordigd is in het landelijke correspondentenoverleg MantelzorgNL, en dat relevante informatie teruggekoppeld wordt naar alle medewerkers;
- veel aandacht besteden aan de PR van het platform: een ambitieus communicatieplan (laten) maken en uitvoeren. Dit met de volgende doelen: het platform bekender maken, meer aandacht voor de taak van mantelzorgers genereren, mantelzorgers aansporen zich te melden bij de steunpunten en bekendheid geven aan de diensten die het platform levert voor mantelzorgers, zoals 'digitaal op weg', 'slimme hulpmiddelen' en de mantelzorgpas;
- het mantelzorgmanifest actualiseren en concretiseren in heldere wensen voor de gemeentebesturen, en aanbieden aan de bestuurders van de gemeenten;
- de website verbeteren en hierop een overzicht plaatsen van nieuwe slimme hulpmiddelen die het werk van mantelzorgers kunnen verlichten;
- samen met de steunpunten bijeenkomsten organiseren rond het thema 'mantelzorgers digitaal op weg'.

Platform Hattinga Verschure, april 2024

Bijlage: Gemeente, koester uw mantelzorger!
12 aandachtspunten voor mantelzorgbeleid in Groningse gemeenten

*Deze notitie is mede mogelijk
door een bijdrage van de*

Gemeente, koester uw mantelzorgers!

De zorg kraakt in zijn voegen en de vooruitzichten voor de komende decennia zijn ronduit dreigend: een groot en groeiend personeelsgebrek loopt samen op met een toenemend aantal mensen dat zorg nodig zal hebben. Het nu al grote beroep op mantelzorg en mantelzorgers zal daardoor sterk toenemen. Dat maakt de verantwoordelijkheid die gemeenten als onderdeel van de Wmo hebben voor de ondersteuning van mantelzorgers tot een belangrijke zaak.

Platform Hattinga Verschure heeft als taak de behartiging van de collectieve belangen van mantelzorgers in de provincie Groningen. Het platform is de afgelopen tijd met mantelzorgers en medewerkers van de steunpunten mantelzorg in gesprek gegaan over waar zij tegenaan lopen en hoe het platform daarbij kan helpen. Die gesprekken resulteren onder andere in een lijst met twaalf aanbevelingen voor de besturen van de gemeenten in Groningen.

1. Zorg voor goed toegeruste steunpunten

Mantelzorgers leveren een groot deel van de zorg in Nederland en lopen daarbij tegen allerlei problemen en probleempjes aan. Goede ondersteuning van mantelzorgers is daarom belangrijk, een taak die toebedeeld is aan de gemeenten. Voor die ondersteuning is het noodzakelijk dat de gemeente een goed functionerend en voldoende bemenst Steunpunt Mantelzorg heeft en dat alle uitvoerders van Wmo-taken voldoende geschoold zijn in het herkennen en wegnemen van belemmeringen die spelen bij mantelzorgers. Voor het onderhouden van netwerkcontacten, aanspreekpunt zijn voor mantelzorgers, informatievoorziening en advisering van sociaal werkers is ook in een kleine gemeente **minimaal** een volle werkweek van 36 uur coördinatie nodig. Bij een wat grotere gemeente, zeg vanaf 50.000 inwoners, vraagt dit al snel het dubbele aantal uren.

2. Ken uw mantelzorgers

Landelijke cijfers geven aan dat 35% van de mensen van zestien jaar of ouder mantelzorg verleent, en dat bijna de helft daarvan dat langdurig en intensief doet. Uiteraard vindt niet elke mantelzorger het zinvol zich te melden bij een steunpunt, en natuurlijk is het ook zeer waardevol als een huisarts, wijkteammedewerker of thuiszorghulp oog heeft voor wat iemand nodig heeft om het vol te houden als mantelzorger. Toch is het ook belangrijk dat veel mantelzorgers bekend zijn met het steunpunt van de eigen gemeente en dat ze daar regelmatig informatie van ontvangen. Om met die informatie hun taak te kunnen verlichten en om te weten waar en wanneer ze om ondersteuning kunnen vragen. Gemeenten zouden er daarom op zijn minst naar moeten streven dat minimaal de helft van alle langdurig intensieve mantelzorgers bekend is met en informatie ontvangt van het steunpunt. Dan gaat het dus om een aantal dat overeenkomt met 9% van alle inwoners van 16 jaar en ouder. De meeste Groningse gemeenten zitten hier ver onder. Om daar verandering in te brengen, moet een effectieve informatiecampagne worden opgezet.

3. Laat uw waardering blijken voor het werk van uw mantelzorgers

Vanaf 2015 is het de taak van de gemeenten om een (financiële) blij van waardering te geven aan mantelzorgers. Voor die tijd kregen ze 200 euro van het Rijk. Alle Groningse gemeenten geven nu een lager bedrag aan waardebonnen of helemaal niets. Wel organiseren de meeste gemeenten aangename activiteiten voor mantelzorgers op of rond de Dag van de Mantelzorg. Onze oproep: maak als gemeente minimaal 200 euro per geregistreerde mantelzorger per jaar vrij om te besteden aan leuke activiteiten of een financiële blij van waardering.

- 4. Vergoed problematische kosten en realiseer zorgverlichtende faciliteiten**

Mantelzorgers zetten hun tijd in en maken kosten. Dat hebben ze graag over voor de naaste die ze verzorgen, maar die kosten kunnen ook een probleem worden en een belemmering om de zorg te blijven leveren. Maak regels op basis waarvan sommige kosten vergoed kunnen worden. We denken hierbij met name aan vervoers- en parkeerkosten. En realiseer faciliteiten die de taak van mantelzorgers kunnen verlichten.
- 5. Voer een ruimhartig Wmo-beleid**

Mantelzorg is vaak het alternatief voor dure intramurale zorg en mantelzorgers hebben veelal schroom om hulp te vragen. Beantwoord aanvragen daarom vanuit een positieve houding en hecht veel waarde aan de informatie van de mantelzorgers zelf en van mantelzorgondersteuners of andere hulpverleners die de situatie kennen.
- 6. Denk aan mantelzorgers in de contracten die u sluit**

Gemeenten sluiten contracten met allerlei zorg- en welzijnsorganisaties (bijvoorbeeld thuiszorg, jeugdhulp, GGD, jongerenwerk). Maak in die contracten afspraken over hoe zij hun medewerkers scholen in het herkennen en wegnemen van belemmeringen voor mantelzorgers en hoe ze contacten onderhouden met de steunpunten mantelzorg.
- 7. Onderzoek de vraag naar en de beschikbaarheid van respijtzorg**

Respijtzorg, even op adem kunnen komen doordat de zorgvrager ergens anders is of door iemand anders verzorgd wordt, is erg belangrijk om intensieve zorg vol te kunnen houden. Veel mantelzorgers denken niet snel aan het inschakelen van anderen en gaan door tot ze het niet meer aan kunnen. Inventariseer de behoefte en latente behoefte aan respijtzorg in uw gemeente, neem lacunes in de beschikbaarheid ervan weg en vergoed de kosten ervan ruimhartig.
- 8. Voorkom isolement**

Mantelzorgers zijn leidt als snel tot sociaal isolement, zowel voor de zorgvrager als de zorgverlener. Maak mogelijk en stimuleer dat mensen gemakkelijk anderen kunnen ontmoeten. Zorg dus voor locaties in de buurt of het dorp waar mensen samen kunnen komen en voor indicatievrije dagactiviteiten, en maak het voor de steunpunten mogelijk om bijeenkomsten te organiseren.
- 9. Heb speciale aandacht voor jonge mantelzorgers**

Bespreek met het steunpunt mantelzorg in uw gemeente in hoeverre jonge mantelzorgers en hun problemen in beeld zijn en faciliteer het steunpunt om deze categorie mantelzorgers de bijzondere aandacht te geven die ze nodig hebben. Bevorder ook de bewustwording over de situatie van jonge mantelzorgers bij onderwijsinstellingen en andere partijen die in contact komen met jongeren/kinderen.
- 10. Besef dat goede mantelzorgondersteuning meer nodig heeft dan wat welzijn kan bieden**

Mantelzorg zal steeds belangrijker worden. Dat vraagt om doordachte beslissingen op veel gebieden: huisvesting, voorzieningen, gezondheidszorg enz., en is dus domein- en beleidsterrein overstijgend.
- 11. Gebruik een mantelzorgtest**

Een mantelzorgtest biedt mantelzorgers inzicht in hun situatie en geeft praktische tips en mogelijkheden voor hulp op maat om overbelasting te voorkomen. De bekendste mantelzorgtest is de test die zorgverzekeraar CZ heeft ontwikkeld met medewerking van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Gemeenten zijn opgeroepen één van de landelijke testen lokaal te maken, waardoor deze meer concrete handvatten biedt voor de mantelzorgers. Ga op die oproep in, maak uw eigen mantelzorgtest en promoot het gebruik ervan.
- 12. Aandacht voor werkende mantelzorgers**

Heb aandacht voor de combinatie van werk en mantelzorg, voer een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid.

